PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2007 m. gruodžio 12 d. *

Byloje T-112/05

Akzo Nobel NV, įsteigta Arnheme (Nyderlandai),

Akzo Nobel Nederland BV, įsteigta Arnheme,

Akzo Nobel Chemicals International BV, įsteigta Amersforte (Nyderlandai),

Akzo Nobel Chemicals BV, įsteigta Amersforte,

Akzo Nobel Functional Chemicals BV, įsteigta Amersforte, atstovaujamos advokatų C. Swaak ir J. de Gou, vėliau advokatų C. Swaak, M. van der Woude ir M. Mollica,

ieškovės

* Proceso kalba: anglų.

prieš

Europos Bendrijų Komisija, atstovaujamą A. Whelan ir F. Amato,

atsakovę,

dėl prašymo panaikinti 2004 m. gruodžio 9 d. Komisijos sprendimą 2005/566/EB, susijusį su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (Byla COMP/E-2/37.533 – Cholino chloridas) (santrauka paskelbta OL L 190, 2005, p. 22),

EUROPOS BENDRIJŲ PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS
(antroji kolegija),

kurį sudaro pirmininko pareigas einantis A. W. H. Meij ir teisėjai N. J. Forwood ir S. Papasavvas,

posėdžio sekretorė C. Kantza, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2007 m. vasario 13 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

1 2004 m. gruodžio 9 d. Sprendimu 2005/566/EB, susijusiu su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (Byla COMP/E-2/37.533 – Cholino chloridas) (santrauka paskelbta OL L 190, 2005, p. 22 toliau – Sprendimas) Komisija konstatavo, kad keletas įmonių dalyvaudamos susitarimuose ir suderintuose veiksmuose dėl kainų nustatymo, rinkų pasidalijimo ir bendrai veikdamos prieš konkurentus cholino chlorido sektoriuje EEE, pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (Sprendimo 1 straipsnis).

2 Dėl nagrinėjamo produkto Komisija patikslina, kad cholino chloridas priklauso vandenyje tirpstančių B komplekso vitaminų (vitaminų B 4) grupei. Jis daugiausia naudojamas gyvūnų pašarų pramonėje kaip tradicinis pašarų (naminiams paukščiams ir kiaulėms) papildas. Jis parduodamas kaip 70 % tirpalas arba miltelių, sumaišytų su išdžiovintais grūdais arba siliciu, forma, kurių kiekis yra nuo 50 % iki 60 %. Cholino chlorido dalis, kuri nėra naudojama kaip gyvūnų pašarų papildas, yra rafinuojama, siekiant išgauti gryniausią produktą (farmacinė kokybė). Be gamintojų cholino chlorido rinkoje veikia perdirbėjai, kurie iš gamintojų perka skystą produktą ir jį gamintojo arba savo sąskaita transformuoja į cholino chloridą sumaišytą su grūdais ar siliciu, ir platintojai.

3 Iš Sprendimo 3 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisija cholino chlorido sektoriaus tyrimą pasauliniu lygiu pradėjo 1999 m. balandžio mėn. gavusi Jungtinių Amerikos Valstijų gamintojo *Bioproducts* prašymą sušvelninti bausmę. Buvo tiriamas laikotarpis nuo 1992 m. iki 1998 m. pabaigos. Sprendimo 45 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad Kanados gamintojas *Chinook* su ja buvo susisiekęs dar 1998 m. lapkričio 25 d. ir gruodžio 3 d. bei 15 d. dėl nagrinėjamo kartelio, tačiau tuo metu ji nepradėjo tyrimo.

4 Dėl EEE nagrinėjamas kartelis remiantis Sprendimo 64 konstatuojamąja dalimi buvo vykdomas dviem skirtingais, tačiau glaudžiai susijusiais lygiais, t. y. pasauliniu lygiu ir Europos lygiu. Pasauliniu lygiu gamintojai *Bioproducts* (JAV), *Chinook* (Kanada), *Chinook Group Limited* (Kanada), *DuCoa* (JAV), BASF AG (Vokietija), UCB SA (Belgija) ir ieškovės, t. y. penkios *Akzo Nobel* grupės bendrovės (Nyderlandai), nuo 1992 m. birželio mėn. iki 1994 m. balandžio mėn. dalyvavo (tiesiogiai arba netiesiogiai) antikonkurencinėje veikloje. Ši veikla iš esmės tai kainų pakėlimas pasauliniu lygiu, ypač EEE, ir perdirbėjų kontrolė, ypač EEE, siekiant užtikrinti, kad pastarieji nepakenktų sutartiems kainų padidinimams ir siekiant pasidalinti pasaulinę rinką, pasitraukiant Šiaurės Amerikos gamintojams iš Europos rinkos, o Europos gamintojams pasitraukiant iš Šiaurės Amerikos rinkos. Komisija nuo 1992 m. birželio mėn. (Meksikas, Meksika) iki 1994 m. balandžio mėn. (Johor Bahru, Malaizija) nustatė devynis pasaulinio lygio kartelio susitikimus. Pats svarbiausias susitikimas įvyko 1992 m. lapkričio mėn. Liudvigshafene (Vokietija).

5 Tik Europos gamintojai (BASF AG, UCB SA ir ieškovės) dalyvavo susitikimuose dėl kartelio Europos lygiu įgyvendinimo, kuris veikė nuo 1994 m. kovo mėn. iki 1998 m. spalio mėnesio. Komisija nustatė penkiolika su juo susijusių susitikimų, kurie vyko nuo 1994 m. kovo mėn. (Schotenas, Belgija) iki 1998 m. spalio mėn. (Briuselis, Belgija ar Aix-la-Chapelle, Vokietija). Pagal Sprendimo 65 konstatuojamąją dalį šie susitikimai padėjo įgyvendinti pasauliniu lygiu sudarytą susitarimą. Jų tikslas buvo nuolat

kelti kainas visoje EEE atsižvelgiant į rinkų ir individualių klientų pasidalijimą, o taip pat kontroliuoti Europos perdirbėjus, kad būtų išlaikytas aukštas kainų lygis.

6 Remiantis Komisijos vertinimais pasauliniai susitarimai ir Europos susitarimai tiek, kiek jie susiję su EEE, buvo sudaryti vykdant bendrą projektą, nustatantį kartelio narių veiksmų gaires ir apribojantį jų individualų komercinį elgesį, siekiant vieno ekonominio antikonkurencinio tikslo, t. y. iškreipti įprastas konkurencijos sąlygas EEE. Todėl Komisija mano, kad susitarimus, sudarytus pasauliniu lygiu ir Europos lygiu reikia laikyti vienu su EEE susijusiu sudėtiniu ir tęstiniu pažeidimu, kuriame Šiaurės Amerikos gamintojai dalyvavo tam tikrą laiką, o Europos gamintojai – visą nagrinėjamą laikotarpį.

7 Dėl Sprendimo adresatų nustatymo Komisija minėto sprendimo 166 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad ieškovės, BASF, *Bioproducts*, *Chinook*, *DuCoa* ir UCB yra atsakingos už pažeidimą. Tačiau *Ertisa*, Ispanijos bendrovei, kuriai priklauso 50 % Ispanijos rinkos, Sprendimas nebuvo skirtas, nes Komisija 178 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad iš esmės nepakanka įrodymų, patvirtinančių jos atsakomybę už nurodytas faktines aplinkybes..

8 Sprendimo 3 straipsnyje Komisija įmonėms adresatėms nurodė nedelsiant nutraukti pažeidimą, nurodytą Sprendimo 1 straipsnyje, jei jos to dar nepadarė, ir susilaikyti nuo konstatuotų neteisėtų veiksmų ar elgesio, o taip pat nesiimti jokių priemonių, turinčių identišką ar panašų tikslą ar poveikį.

9 Dėl baudų skyrimo Komisija mano, kad Šiaurės Amerikos gamintojai (*Bioproducts*, *Chinook* ir *DuCoa*) nutraukė pažeidimą vėliausiai 1994 m. balandžio 20 d. po susitikimo Johor Bahru (žr. šio sprendimo 4 punktą). Remiantis Sprendimo 165 konstatuojamąja dalimi Komisija neturėjo įrodymų, patvirtinančių kitus susitikimus ar kontaktus, kuriuose butų dalyvavę Šiaurės Amerikos gamintojai ir kuriuose jie būtų nustatę kainas EEE ar patvirtinę savo pirminius įsipareigojimus neeksportuoti į Europą. Kadangi pirmasis Komisijos aktas dėl šio pažeidimo buvo parengtas 1999 m. gegužės 26 d., t. y. praėjus daugiau nei penkeriems metams nuo Šiaurės Amerikos gamintojų pažeidimo nutraukimo, Komisija remdamasi 1974 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2988/74 dėl teisinių procedūrų ir sankcijų, taikomų pagal Europos ekonominės bendrijos taisykles dėl transporto ir konkurencijos, taikymo terminų (OL L 319, p. 1) 1 straipsniu ir 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų (EB) 81 ir (EB) 82 straipsniuose (OL L 1, 2003, p. 1) 27 straipsniu, neskyrė minėtiems gamintojams jokios baudos.

10 Kadangi Europos gamintojų dalyvavimas kartelyje tęsėsi iki 1998 m. rugsėjo 30 d., Komisija jiems paskyrė baudas, kurių bendra suma sudarė 66,34 mln. eurų.

11 Kalbant konkrečiai apie *Akzo Nobel* grupę, Komisija nusprendė sprendimą adresuoti bendrai *Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Functional Chemicals BV, Akzo Nobel Chemicals BV, Akzo Nobel Chemicals International BV* ir *Akzo Nobel Nederland BV*. Trys pastarosios bendrovės arba jų teisinės pirmtakės tiesiogiai dalyvavo pažeidime. 1999 m. birželio mėn. buvo įsteigta *Akzo Nobel Functional Chemicals* kaip *Akzo Nobel Chemicals* dukterinė bendrovė, kai pastaroji tapo holdingo bendrove. Todėl Komisija nusprendė, kad *Akzo Nobel Functional Chemicals* buvo teisių perėmėja daugumos veiklų, kurias anksčiau vykdė jos patronuojanti bendrovė, cholino chlorido sektoriuje atžvilgiu ir todėl turi taip pat būti sprendimo adresate.

12 Kalbant apie *Akzo Nobel*, ji su kitais *Akzo Nobel* grupės juridiniais asmenimis Sprendimo adresatais sudarė ekonominį vienetą. Tai ekonominis vienetas prisiėmė cholino chlorido gamybos EEE atsakomybę ir dalyvavo kartelyje. Gali būti priešingai tik, jei visos veikiančios *Akzo Nobel* dukterinės bendrovės būtų galėjusios vykdyti savarankišką komercinę politiką per atitinkamą laikotarpį ir iš tikrųjų tai būtų dariusios. Tačiau *Akzo Nobel*, nebūdama paprasta investavimo struktūra, buvo *Akzo Nobel* grupės bendrasis centras, kuris koordinavo pagrindines su grupės bendrąja strategija, finansais, juridiniais klausimais ir žmogiškaisiais ištekliais susijusias veiklas. Dėl šių funkcijų *Akzo Nobel* iš tikrųjų turėjo lemiamos įtakos jos dukterinių bendrovių, kurios jai tiesiogiai ar netiesiogiai priklausė, komercinei politikai. Taigi, kadangi *Akzo Nobel* dukterinės bendrovės neturėjo komercinio savarankiškumo, Komisija nusprendė jai adresuoti sprendimą, nors ji individualiai nedalyvavo kartelyje (Sprendimo 172 konstatuojamoji dalis).

13 *Akzo Nobel* grupės veikiančių bendrovių arba ekonominių vienetų komercinio savarankiškumo nebuvimą taip pat patvirtina per administracinę procedūrą *Akzo Nobel* pateikti dokumentai, t. y. „Įgaliojimų programos“. Iš minėtų dokumentų matėsi, kad grupės tikslai bei su ekonominių vienetų strategijomis susijusios gairės buvo nustatomos *Akzo Nobel* valdybos. Šios strategijos galėjo būti patvirtintos tik jeigu jos sutapo su grupės strateginiu planu. Be to, finansinį paskirstymą strateginio plano kontekste taip pat nusprendžia *Akzo Nobel* valdyba, o kiekvieno komercinio vieneto veiksmų planas turi būti suderintas su grupės gairėmis ir tikslais, kokias apibrėžė minėta valdyba. Galiausiai kalbant apie daugiau nei 2,5 milijonų investicijas, dėl jų finansinio poveikio reikia gauti *Akzo Nobel* „*Board Committee*“, „*Full Board of Management*“ ar „*Supervisory Board*“ pritarimą. Taryba taip pat sprendžia pelno ir dividendų paskirstymą bei dėl paskyrimų, atlyginimų ir atleidimų (Sprendimo 173 konstatuojamoji dalis).

14 *Akzo Nobel Chemicals SpA*, pranešimo apie kaltinimus adresatei dėl įtarimų jai dalyvavus neteisėtoje su cholino chlorido rinka Ispanijoje susijusioje veikloje, nebuvo skirtas sprendimas, nes Komisija nusprendė, jog surinkti įrodymai buvo nepakankami jos atsakomybei nustatyti (Sprendimo 176 konstatuojamoji dalis).

15 Baudų dydžius Komisija nustatė remdamasi savo Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairėmis (OL C 9, 1998, p. 3, toliau – gairės) ir savo pranešimu dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių bylose (OL C 207, 1996, p. 4, toliau – 1996 m. pranešimas dėl bendradarbiavimo).

16 Norėdama nustatyti pradinius baudų dydžius Komisija pranešė, kad ji diferencijuos dalyvavusias bendroves, kad būtų atsižvelgta į skirtingas jų realias ekonomines galias stipriai pakenkti konkurencijai. Atsižvelgdama į tai, kad pažeidimas prasidėjo pasauliniu lygiu, dalyvaujant Šiaurės Amerikos gamintojams, kurie sutiko pasitraukti iš Europos rinkos, Komisija nusprendė, kad norint nustatyti pažeidime dalyvavusių įmonių svarbą, reikia remtis šių įmonių turimomis pasaulinės rinkos dalimis (Sprendimo 200 ir 201 konstatuojamosios dalys).

17 Atsižvelgdama į 1997 m. turimas pasaulinės rinkos dalis Komisija ieškoves su jų turima 12 % dalimi priskyrė trečiajai kategorijai. Norėdama užtikrinti pakankamą atgrasantį poveikį Komisija, atsižvelgdama į *Akzo Nobel* grupės apyvartą 2003 m. (13 mlrd. EUR), padidino pradinę baudą 1,5 karto.

18 Tada Komisija pradinę baudą padidino 10 % už kiekvienus pilnus pažeidimo metus ir 5 % už kiekvieną papildomą 6 ar daugiau mėnesių, tačiau mažesnį nei vieneri metai, laikotarpį. Kadangi pažeidimas truko mažiausiai penkerius metus ir vienuolika mėnesių (nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 1998 m. rugsėjo 30 d.), Komisija pradines baudas padidino 55 %. Taip ieškovėms buvo solidariai paskirta 29,99 mln. EUR pagrindinė bauda.

19 Kalbėdama apie pranešimo dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių bylose taikymą ieškovių atžvilgiu, Komisija pabrėžė 2002 m. sausio 8 d. savanoriško pranešimo apie penkis susitikimus Europos lygiu svarbą. Dėl to, remiantis sprendimo 233 konstatuojamąja dalimi, Komisija galėjo įrodyti pažeidimo Europos lygmeniu apimtį ir trukmę. Be to, ieškovės neginčijo Komisijos nustatytų faktinių aplinkybių. Taigi Komisija nusprendė, kad bauda, kuri ieškovėms priešingu atveju būtų paskirta, joms gali būti sumažinta 30 % (Sprendimo 233–236 konstatuojamosios dalys).

20 Pasibaigus šiai procedūrai ieškovėms buvo paskirta 20,99 mln. EUR bauda.

Procesas ir šalių reikalavimai

21 Pareiškimu, kurį Pirmosios instancijos teismo kanceliarija gavo 2005 m. kovo 2 d., ieškovės pateikė šį ieškinį.

22 Pareiškimais, kuriuos Pirmosios instancijos teismo kanceliarija gavo 2005 m. vasario 25 d. (užregistruotas Nr. T-111/05) ir kovo 1 d. (užregistruotas Nr. T-101/05), UCB ir BASF, taip pat Sprendimo adresatės, kiekviena pareiškė ieškinį dėl jo panaikinimo.

23 2006 m. rugsėjo 7 d. nutartimi Pirmosios instancijos teismo antrosios kolegijos pirmininkas išklausęs šalis nusprendė sujungti bylas T-101/05, T-111/05 bei šią bylą, kad pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 50 straipsnį būtų kartu vykdoma žodinė proceso dalis ir priimamas sprendimas.

24 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu Pirmosios instancijos teismas nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir imdamasis proceso organizavimo priemonių, pateikė šalims vieną rašytinį klausimą.

25 Išklausęs šalis šiuo klausimu per posėdį Pirmosios instancijos teismas pagal Procedūros reglamento 50 straipsnį nusprendė priimant sprendimą atskirti šią bylą nuo T-101/05 ir T-111/05 bylų.

26 Ieškovės Pirmosios instancijos teismo prašo:

— panaikinti Sprendimą;

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

27 Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

— atmesti *Akzo Nobel Nederland*, *Akzo Nobel Chemicals International* ir *Akzo Nobel Chemicals* ieškinius kaip nepriimtinus arba akivaizdžiai nepagrįstus;

— atmesti likusią ieškinio dalį;

— priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

28 Ieškovės nurodo tris pagrindus, pirma, dėl klaidingai nustatytos *Akzo Nobel* solidarios atsakomybės, antra, dėl Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pažeidimo, nes paskirtos baudos suma viršija 10 % *Akzo Nobel Functional Chemicals* 2003 m. apyvartos ir, trečia, dėl su Akzo Nobel paskirta solidaria atsakomybe susijusios pareigos motyvuoti nesilaikymo.

Dėl ieškinio priimtinumo Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International ir Akzo Nobel Chemicals atžvilgiu

Šalių argumentai

29 Komisijos nuomone, ieškinyje, kuris turi būti nagrinėjamas kaip penki individualūs ieškiniai, nėra pagrindų, galinčių pagrįsti Sprendimo panaikinimą arba

baudos sumažinimą *Akzo Nobel Nederland*, *Akzo Nobel Chemicals International* ir *Akzo Nobel Chemicals* atžvilgiu. Todėl jis neatitinka Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnio ir Pirmosios instancijos procedūros reglamento 44 straipsnio tiek, kiek jis susijęs su trimis ieškovėmis. Bet kuriuo atveju šių ieškovių atžvilgiu ieškinys turi būti atmestas kaip akivaizdžiai nepagrįstas.

30 Ieškovės mano, kad ieškinys, kiek jis susijęs su *Akzo Nobel Nederland*, *Akzo Nobel Chemicals International* ir *Akzo Nobel Chemicals*, yra priimtinas. Jos pabrėžia, kad ieškinyje įvykdytos Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnyje ir Pirmosios instancijos procedūros reglamento 44 straipsnyje numatytos sąlygos ir tvirtina, kad galimybė panaikinti Sprendimą pagrindžia suinteresuotumą pareikšti ieškinį.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

31 Pirmiausia reikia pažymėti, kad kadangi kalbama apie vieną ir tą patį ieškinį, kuris yra priimtinas *Akzo Nobel* ir *Akzo Nobel Functional Chemicals* atžvilgiu, nereikia nagrinėti Komisijos pateikto prieštaravimo (žr. šiuo atžvilgiu ir pagal analogiją 1993 m. kovo 24 d. Teisingumo Teismo sprendimą *CIRFS ir kt. prieš Komisiją*, C-313/90, Rink. p. I-1125, 30 ir 31 punktus).

32 Šiuo atžvilgiu Komisijos per posėdį pateikto argumento, kad šio sprendimo 31 punkte nurodytas vertinimas taikomas tik tokiais atvejais, kai panaikinimas yra naudingas visiems asmenims, neatsižvelgiant į tai, ar ji pareiškė ieškinį, nepakanka, kad prireiktų nagrinėti šioje byloje pateiktą prieštaravimą. Iš tikrųjų, nors tiesa, kad keliems subjektams pagal EB 81 straipsnį baudas paskiriančio sprendimo panaikinimas neturi būti naudingas tiems, kurie nepareiškė ieškinio (šiuo atžvilgiu žr. 1999 m. rugsėjo 14 d.

Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš AssiDomän Kraft Products ir kt.*, C-310/97 P, Rink. p. I-5363, 63 punktą) arba kurių ieškinys yra nepriimtinas, vis dėlto Komisija nepaaiškino, kokiu būdu galimas Sprendimo panaikinimas 30 punkte minėtais pagrindais galėtų būti naudingas *Akzo Nobel Nederland*, *Akzo Nobel Chemicals International* ir *Akzo Nobel Chemicals*. Beje, pati Komisija, kuri savo triplike teigia, kad, atsižvelgiant į ieškinyje nurodytus pagrindus, galimas panaikinimas galėtų būti susijęs tik su grupės kontroliuojančia bendrove arba *Akzo Nobel Functional Chemicals* paskirtos baudos suma. Be to, net jeigu *Akzo Nobel Nederland*, *Akzo Nobel Chemicals International* ir *Akzo Nobel Chemicals* ieškinys nebūtų priimtinas, Pirmosios instancijos teismas vis tiek turėtų nagrinėti visą ieškinį. Tokiomis aplinkybėmis proceso ekonomijos priežastys pateisina Komisijos iškelto nepriimtinumo pagrindo nenagrinėjimą.

Dėl esmės

Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su klaidingai nustatyta solidaria Akzo Nobel atsakomybe

Šalių argumentai

33 Ieškovės mano, kad Komisija padarė teisės klaidą paskirdama baudą solidariai *Akzo Nobel*, 100 % savo dukterinių bendrovių kapitalo tiesiogiai ar netiesiogiai turinčios grupės kontroliuojančiajai bendrovei. Jos *Akzo Nobel* grupės organizacinę ir teisinę struktūrą apibūdina taip. Organizacinę struktūrą sudaro bendrasis centras (*Akzo Nobel NV*), komerciniai vienetai ir komerciniai subvienetai. Grupės veikla yra iš tikrųjų suorganizuota tokiu būdu, kad komercinis vienetas arba subvienetas imasi veiklos, kurią vykdo keletas *Akzo Nobel* dukterinių bendrovių, pavyzdžiui, metilamino ir cholino chlorido subvienetas apima veiklą, kurią vykdo keletas *Akzo Nobel*

dukterinių bendrovių. Teisinė struktūra apima *Akzo Nobel*, kaip grupės kontroliuojančiąją bendrovę, bei daugiau nei 1 000 teisės subjektų, kurių 100 % kapitalo tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso šiai bendrovei. Šie teisės subjektai turi būti laikomi akcijų paketo savininkai, vykdantys komercinę veiklą, kurią valdo komerciniai vienetai arba subvienetai. Šiuo atveju *Akzo Nobel Chemicals International, Akzo Nobel Chemicals* ir *Akzo Nobel Functional Chemicals* priklauso būtent veiklą, kurią vykdo metilamino ir cholino chlorido vieneto komercinis subvienetas. Iš to matyti, kad *Akzo Nobel* grupės organizacinė arba teisinė struktūra yra lygiagreti.

34 Taigi organizaciniu požiūriu ši grupė veikė dviem lygiais: bendrasis centras atsakingas už strateginius klausimus (pagrindines investicijas, finansus, teisinius klausimus, žmogiškuosius išteklius) ir 20 komercinių tiesiogiai pavaldžių vienetų. Kiekvienas vienetas turi generalinį direktorių, administraciją, bendrųjų reikalų skyrių bei už vykdomąją veiklą atsakingus asmenis. Jei komercinio vieneto administracija laikosi *Akzo Nobel* nustatytų ir patvirtintų strateginių finansinių tikslų, ji yra visiškai savarankiška ir susaistyta tik „*business principles*“ (tokiomis verslo pasaulio pagrindinėmis vertybėmis, kaip antai verslumas, sąžiningumas, socialinė atsakomybė ir t.t.) ir „*corporate directives*“ (įmonės vidaus dokumentai teisinių klausimų, mokesčių, žmogiškųjų išteklių, sveiktos, saugumo ir aplinkosaugos ir kt. srityse), kurie taikomi visai *Akzo Nobel* grupei. Kiekvienas vienetas suskirstytas į subvienetus, kurie turi savo valdymo institucijas. Šiuo atveju komercinę veiklą cholino chlorido srityje vykdė *Akzo Nobel Chemicals, Akzo Nobel Functional Chemicals* ir *Akzo Nobel Chemicals SpA*.

35 Už atitinkamą sritį atsakingi komerciniai vienetai ir subvienetai savarankiškai nuo *Akzo Nobel* sprendė politiką, strategiją ir komercines operacijas. Vis dėlto tai nereiškė, kad šie vienetai arba subvienetai turėjo tokius pačius įgaliojimus priimti sprendimus dukterinių bendrovių atžvilgiu. Iš tikrųjų negalima teigti, kad kiekvienas komercinis vienetas ar subvienetas nustato skirtingų dukterinių bendrovių komercinę politiką.

36 Remiantis *Akzo Nobel* atlikta teismo praktikos analize, lemiama įtaka, kurią turi turėti patronuojanti bendrovė tam, kad ji būtų atsakinga už savo dukterinės bendrovės veiklą, turi būti susijusi su pastarosios komercine politika *strigto sensu*. Taigi Komisija turi įrodyti, pirma, jog patronuojanti bendrovė turi galimybę taip naudotis vadovavimo įgaliojimais, kad jos dukterinė bendrovė netektų savarankiškumo komercinių veiksmų kryptyje, ir, antra, kad ji naudojosi šias įgaliojimais.

37 Vis dėlto ieškovės nurodo, kad iš teismų praktikos matyti, jog kai dukterinės bendrovės 100 % kapitalo priklauso patronuojančiai bendrovei, galima preziumuoti, jog ji taikė jai pateiktus patronuojančios bendrovės nurodymus. Tokiomis aplinkybėmis, kad tokiu atveju Komisija galėtų nuspręstų, jog atsakinga tik dukterinė bendrovė, reikia, kad ji didžiąja dalimi pati nustatytų savo komercinę politiką. Todėl tam, kad tai būtų nustatyta, Komisija turėtų iš naujo įrodyti, jog patronuojanti bendrovė iš tikrųjų konkrečiu atveju turėjo lemiamą įtaką. Iš to išplaukia, kad tokios vienetų organizacijos, kaip antai *Akzo Nobel* grupės, savaime nepakanka įrodyti, jog patronuojanti bendrovė iš tikrųjų bereikalingai kišosi. Be to, *Akzo Nobel* tvirtina, kad Komisija savo sprendimų priėmimo praktikoje ir Bendrijos teismai visada naudoja faktinius įrodymus tam, kad pagrįstų nagrinėjamą prezumpciją.

38 *Akzo Nobel* dukterinės bendrovės savo komercinę politiką nustato iš esmės pačios, nes kiekviena turi savo sprendimus priimantį subjektą. Kadangi *Akzo Nobel* nevykdo jokios komercinės veiklos ir negamina ir neplatina jokios prekės, ji neturi vadovavimo įgaliojimų jų atžvilgiu, kad atimtų iš jų bet kokį realų savarankiškumą nustatant jų veiklos kryptį rinkoje. *Akzo Nobel* paprasčiausiai nustato grupės makroekonominę bendrąją strategiją ir nepriima vien komercinio pobūdžio sprendimų. Sprendimus dėl pardavimų kainų ir jų padidinimo kiekvienoje dukterinėje bendrovėje iš esmės priima atitinkamų produktų rinkodaros direktoriai. Taigi *Akzo Nobel* nagrinėja tik pagrindinius strateginius klausimus (finansai, teisiniai klausimai, taisyklės ir politika sveikatos, socialinės apsaugos, aplinkos apsaugos ir kt. srityse), tarp kurių nepatenka komercinės politikos klausimai. Taigi atsakomybė už komercinės politikos klausimus

tenka komerciniams vienetams ar subvienetams, kuriems priklauso visos veikiančios grupės dukterinės bendrovės.

39 *Akzo Nobel* leidžiamas vidinis tarptautinis žurnalas aiškiai atskleidžia ypač detalę dukterinių bendrovių struktūrą. Tačiau ši struktūra būtų nenaudinga, jei komercinę politiką nuspręstų *Akzo Nobel* valdyba. Todėl jokia patronuojanti bendrovė, turinti dukterinės bendrovės kapitalą, neleistų jai veikti be jokios kontrolės. Taigi *Akzo Nobel* nustato politiką ir taisykles sveikatos, saugumo, aplinkos apsaugos, socialinio tapatumo ir kolektyvinių darbo sutarčių srityse, kurių dukterinės bendrovės turi laikytis. Tačiau tokio pobūdžio kontrolė negali būti prilyginama dukterinių bendrovių komercinės politikos *strigto sensu* kontrolei.

40 Be to, kiekviena su šiuo procesu susijusi dukterinė bendrovė turi savo valdybą, už atitinkamą prekę atsakingų komercinių vienetų ir subvienetų lygyje nuspręstą komercinę politiką (kainų nustatymas, platinimas). Cholino chlorido sektoriuje realizuota apyvarta yra *Akzo Nobel Chemicals*, *Akzo Nobel Functional Chemicals* ir *Akzo Nobel Chemicals SpA* apskaitose.

41 Už cholino chlorido rinkodarą atsakingo direktoriaus pagrindinė užduotis, kaip tai patvirtina jo pozicijos apibūdinimas, yra nustatyti pardavimo planą, kiek tai susiję su kaina, kiekiu, prekių asortimentu ir rinkodaros strategija. Nors nėra dokumentinių įrodymų, pagrindžiančių visus tvirtinimus dėl faktinių aplinkybių, *Akzo Nobel* pateikti įrodymai nepraranda vertės, atsižvelgiant į, be kita ko, tai, kad ji pateikė daugybę įrodymų per administracinę procedūrą.

42 Kadangi nagrinėjama prezumpcija remiantis tuo, kas pasakyta, buvo paneigta, ieškovės mano, kad Komisijos teiginys būtų teisingas, jeigu *Akzo Nobel* būtų davusi nurodymus dėl kainų nustatymo ir cholino chlorido rinkos pasidalijimo. Tačiau daugiau nei 1 000 teisės subjektų patronuojanti bendrovė negalėtų realiai duoti nurodymų, išskyrus vieną iš šių dukterinių bendrovių kainų ir komercinio elgesio politikos srityje. Komisija neįrodė nei kad *Akzo Nobel* žinojo apie pažeidimą, nei kad ji buvo tiesiogiai su juo susijusi, nei kad ji savo dukterinėms bendrovėms davė nurodymus šį pažeidimą padaryti. Įrodymai, kuriais grindžiamas Sprendimas siekiant, kad *Akzo Nobel* būtų solidariai atsakinga, nebuvo susiję su dukterinių bendrovių komercine politika *strigto sensu*. Kadangi ieškovės įrodė, kad metilamino ir cholino chlorido subvienetas turėjo bent jau didelį komercinį savarankiškumą, Komisija turėjo įrodyti, kad *Akzo Nobel* darė lemiamą įtaką kitų ieškovių komercinei politikai arba metilamino ir cholino chlorido komerciniam subvienetui. Tačiau Komisija neįvykdė šios pareigos, nes *Akzo Nobel* neturi jokios priežasties daryti tokią įtaką.

43 Tokiomis aplinkybėmis nėra svarbu nustatyti fizinį arba juridinį asmenį, kuris paskiria grupės pirmininko pavaduotojus, direktorius ir kitus metilamino ir cholino chlorido subvieneto atsakingus asmenis, ir tą, kuriam pastarieji turi atsiskaityti. Esminis klausimas, ar *Akzo Nobel* vykdė lemiamą savo dukterinių bendrovių arba šio komercinio subvieneto komercinės politikos kontrolę. Galima netgi teigti, kad metilamino ir cholino chlorido subvienetas turi būti Sprendimo adresatu.

44 Ieškovės pastebi, kad jei visi cholino chlorido sektoriaus teisės subjektai turėtų būti vertinami kaip vienas ekonominis vienetas, nėra jokios priežasties pašalinti *Akzo Nobel Chemicals* iš Sprendimo adresatų tarpo vien tik dėl to, kad Komisija neturėjo pakankamai įrodymų jos atsakomybei nustatyti. Be to, šis pašalinimas prieštarauja Komisijos tvirtinimui, kad *Akzo Nobel* yra vienintelis ryšys tarp cholino chlorido gamybos Italijoje ir gamybos Nyderlanduose.

45 Ieškovės pabrėžia, kad *Akzo Nobel* niekada nebuvo jų atstove per administracinę procedūrą Komisijoje. Be to, kiekviena iš ieškovių jas atstovavusiems advokatams suteikė atskirą įgaliojimą.

46 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, ir į tai, kad įrodymai, kuriais rėmėsi Komisija yra arba nereikšmingi, išskyrus viso kapitalo turėjimas, arba klaidingi, *Akzo Nobel* mano, jog paneigė prezumpciją dėl pagrindinės grupės bendrovės atsakomybės. Kadangi Komisija nepateikė jokio įrodymo, patvirtinančio, kad *Akzo Nobel* darė lemiamą įtaką savo dukterinių bendrovių komercinei politikai, šis pagrindas turi būti priimtas.

47 Komisija pabrėžia, kad pagal teismų praktiką yra preziumuojama, jog patronuojanti bendrovė darė lemiamą įtaką dukterinei bendrovei, kai pastarosios veiksmai iš esmės priklauso nuo jai suteiktų nurodymų, t. y. kai patronuojanti bendrovė suformuluoja savo dukterinės bendrovės pagrindinius strategijos ir komercinių operacijų orientyrus. Teismų praktikoje nereikalaujama, kad tam, jog Komisija galėtų patronuojančiai bendrovei adresuoti sprendimą, kuriuo paskiriama bauda, ji savo dukterinei bendrovei duotų nurodymus padaryti pažeidimą. Taigi pakanka, kad patronuojanti bendrovė darytų lemiamą įtaką savo dukterinių bendrovių bendrajai komercinei politikai tam, kad būtų nustatyta jos solidari atsakomybė, neesant būtinybės Komisijai įrodyti, kad ji žinojo apie pažeidimą arba kad ji jame tiesiogiai dalyvavo.

48 Iš teismų praktikos išplaukia, kad siekiant paneigti šią prezumpciją, reikia įrodyti, kad patronuojanti bendrovė negalėjo daryti lemiamos įtakos savo dukterinės bendrovės komercinei politikai arba, kad dukterinė bendrovė iš tikrųjų buvo savarankiška. Todėl reikia įrodyti, kad patronuojanti bendrovė negalėjo arba iš tikrųjų nedarė lemiamos įtakos savo dukterinės bendrovės pagrindiniams strategijos ir komercinių operacijų

orientyrams, nepaisant, jog ji turėjo 100 % jos kapitalo. Priešingai, nepakanka įrodyti, kad dukterinė bendrovė iš esmės pati vykdė savo veiklą ir kad ji turėjo savo pačios valdybą, o dėl to, bet kuriuo atveju, šioje byloje nebuvo pateikti įrodymai.

49 Ieškovės nepagrįstai teigia, kad jos prezumpciją paneigė *Akzo Nobel* nenaudai pasitelkdama įrodymus, kuriuos jos pateikė atsakydamos į pranešimą apie kaltinimus, tai pat jos negali ginčyti Sprendimo teisėtumo dokumentų, kurie nebuvo pateikti per administracinę procedūrą, pagrindu.

50 Ieškovų pateikti įrodymai bet kuriuo atveju yra nepakankami, kad paneigtų prezumpciją *Akzo Nobel* nenaudai. Iš tikrųjų ieškovės nenurodė teisės subjektų, kurie skiria grupės pirmininkų pavaduotojus, komercinių vienetų vadovų bei asmenų arba subjektų, nuo kurių šie pirmininkų pavaduotojai yra priklausomi. Taigi Komisija mano, jog gali pagrįstai daryti prielaidą, kad grupės pirmininkų pavaduotojus skiria *Akzo Nobel*, kuriai jie turi atsiskaityti už savo valdymą.

51 Ieškovės ieškinyje nurodė, kad dukterinių bendrovių komercinę politiką nustato ne pastarosios, o komerciniai vienetai arba subvienetai, o *Akzo Nobel* administracija atsakinga už koordinaciją ir gairių nustatymą. Tai, kad dukterinės bendrovės ieškovės turi savo valdybą, nebūdintai reiškia, kad jos visiškai savarankiškai priima pagrindinius komercinius sprendimus, susijusius su cholino chlorido gamyba ir prekyba. Tai, kad jie priklausė metilamino ir cholino chlorido komerciniam subvienetui, kuris turi savo valdymo institucijas, rodo, jog yra priešingai. Atsižvelgiant į ieškovių tvirtinimą, kad kiekvieno komercinio subvieneto administracija atsiskaito komercinio vieneto administracijai, Komisija preziumuoja, kad kiekvieno komercinio vieneto administracija savo ruožtu turi atsiskaityti *Akzo Nobel* administracijai. Būtent ši pareiga

pateisina tai, jog *Akzo Nobel* grupė apibūdinama kaip ekonominis vienetas. Netgi darant prielaidą, kad cholino chlorido subvieneto rinkodaros direktorius visiškai savarankiškai nustato prekių kainas, tai patvirtina, jog grupės dukterinės bendrovės nėra savarankiškos, ir neužkerta kelio *Akzo Nobel* daryti lemiamą įtaką.

52 Be to, Komisija mano, kad ieškovių argumentas, kad ji Sprendimą turėjo adresuoti metilamino ir cholino chlorido komerciniam subvienetui, turi būti atmestas dėl to, kad šis subvienetas nėra teisės subjektas, nes teisės subjektais yra tik grupei, kurią koordinavo *Akzo Nobel*, priklausančios dukterinės bendrovės. Šie teisės subjektai negali išvengti atsakomybės tik dėl to, kad jie sudaryti iš vienetų, kurie neturi teisinio subjektiškumo. Be to, tai, kad *Akzo Nobel* yra vienintelis šių dukterinių bendrovių akcininkas, iš esmės jai suteikia įgaliojimus kontroliuoti jų veiksmų kryptį.

53 Be to, ieškovių pateikti dokumentai įrodo paprasčiausiai, kad einamieji su cholino chloridu susiję komerciniai sprendimai yra priimami metilamino ir cholino chlorido komercinio subvieneto administracijos narių, ir nenurodo asmenų, kurie paskiria bei įdarbina šiuos narius. Taigi ieškovės nepaneigė *Akzo Nobel* atsakomybės prezumciją.

54 Bet kuriuo atveju tai, kad *Akzo Nobel* yra atsakinga, gali būti pateisinama ir kitais įrodymais, nei jos dukterinių bendrovių 100 % kapitalo turėjimu pagrįsta prezumpcija. Iš tikrųjų remiantis įgaliojimų programomis įrodyta, kad kiekvienas komercinio vieneto projektas, kuriam reikalingos investicijos, turi gauti *Akzo Nobel* direktorių tarybos, valdybos arba „*Supervisory Board*“ patvirtinimą atsižvelgiant į aptariamų investicijų paskirtį ir dydį. *Akzo Nobel* vaidmuo paskiriant kiekvieno komercinio vieneto vadovą bei nustatant jo administracines funkcijas įrodo, kad ji veikia kaip vienas ekonominis vienetas su tais komerciniais vienetais. Komercinė

nepriklausomybė susijusi ne tik su antraeilės svarbos sprendimais, kaip antai kasdieniai pardavimai, bet taip pat su svarbesniais sprendimais, kaip antai vadovų paskyrimas, komercinių tikslų nustatymas ir sprendimai dėl investicijų. *Akzo Nobel* yra subjektas, kuris sprendžia šiuos klausimus.

55 Tai, kad *Akzo Nobel, Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International* ir *Akzo Nobel Chemicals* nevykdo jokios komercinės veiklos taip pat patvirtina išvadą, kad nei vienas iš šių teisės subjektų negali būti laikomas savaime savarankišku ekonominiu vienetu.

56 *Akzo Nobel* taip pat atspindi vienintelį nuosavybės ryšį tarp cholino chlorido sektoriaus veiklos Italijoje ir cholino chlorido sektoriaus veiklos Nyderlanduose. Šis konstatavimas neprieštarauja tam, kad *Akzo Nobel Chemicals SpA* nebuvo Sprendimo adresatė. Iš tikrųjų Komisija neturi įrodymų, patvirtinančių šio subjekto dalyvavimą pažeidime. Be to, *Akzo Nobel Chemicals SpA* nėra valdymo bendrovė, atsakinga už tiesiogiai pažeidime dalyvaujančių subjektų veiksmus. Bet kuriuo atveju nereikalaujama, kad Komisija pripažintų atsakingais visus teisės subjektus, kurie kartu sudaro vieną įmonę. Tai, kad ieškovės atstovaujamos bendrai, taip pat pagrindžia Komisijos analizę.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

— Pirminės pastabos dėl dukterinės bendrovės neteisėtų veiksmų priskyrimo patronuojančiai bendrovei

57 Pirmiausia reikia priminti, kad įmonės sąvoka EB 81 straipsnio prasme apima ekonominius subjektus, susidedančius iš asmeninių, materialių ir nematerialių elementų

visumos, kuri siekia konkretaus ilgalaikio ekonominio tikslo ir gali prisidėti prie šioje nuostatoje numatyto pažeidimo padarymo (žr. 2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją*, T-9/99, Rink. p. II-1487, 54 punktą ir minėtą teismų praktiką).

58 Taigi ne dėl to, kad patronuojanti bendrovė kurstė dukterinę bendrovę padaryti pažeidimą arba, *a fortiori*, ne dėl to, kad patronuojanti bendrovė dalyvavo pažeidime, bet todėl, kad jos sudaro vieną įmonę minėta prasme, Komisija gali adresuoti sprendimą, kuriuo paskiriamos baudos, bendrovių grupės patronuojančiai bendrovei. Iš tikrųjų reikia priminti, kad Bendrijos konkurencijos teisė pripažįsta, kad skirtingos bendrovės, priklausančios tai pačiai grupei, sudaro ekonominį subjektą, ir todėl įmonę EB 81 ir EB 82 straipsnių prasme, jei atitinkamos bendrovės nepriima savarankiškai sprendimų dėl savo elgesio rinkoje (2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Michelin prieš Komisiją*, T-203/01, Rink. p. II-4071, 290 punktas).

59 Taip pat reikia pažymėti, kad Komisijos sprendimų konkurencijos teisės srityje taikymo ir vykdymo tikslais adresatu reikia nustatyti subjektą, turintį teisinį subjektiškumą (šiuo atžvilgiu žr. 1999 m. balandžio 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, toliau – *PVC II*, T-305/94 – T-307/94, T-313/94 – T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink. p. II-931, 978 punktą).

60 Ypatingais atvejais, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100 % pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės kapitalo, egzistuoja paprastoji prezumpcija, kad tokia patronuojanti bendrovė daro lemiamą įtaką dukterinės bendrovės elgesiui (šiuo atžvilgiu žr. 1983 m. spalio 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo *AEG prieš Komisiją*, 107/82, Rink. p. 3151, 50 punktą ir 59 punkte minėto Sprendimo *PVC II* 961 ir 984 punktus) ir kad todėl jos sudaro vieną įmonę EB 81 straipsnio prasme (2005 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, T-71/03, T-74/03, T-87/03 ir T-91/03, nepaskelbta Rinkinyje, 59 punktą). Todėl patronuojanti bendrovė, kuri Bendrijos teisme ginčija Komisijos sprendimą,

kuriuo jai paskiriama bauda už jos dukterinės bendrovės veiksmus, turi paneigti šią prezumpciją, pateikdama jos dukterinės bendrovės savarankiškumo įrodymų (2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Avebe prieš Komisiją*, T-314/01, Rink. p. II-3085, 136 punktą; taip pat šiuo atžvilgiu žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*, C-286/98 P, Rink. p. I-9925, toliau – sprendimas *Stora,* 29 punktą).

61 Šiuo atžvilgiu reikia pabrėžti, kad nors tiesa, jog Teisingumo Teismas 60 punkte minėto sprendimo *Stora* 28 ir 29 punktuose be to, kad patronuojanti bendrovė turi turėti 100 % dukterinės bendrovės kapitalo, nurodė kitas aplinkybes, kaip antai tai, kad nebuvo užginčyta, jog patronuojanti bendrovė darė įtaką savo dukterinės bendrovės komercinei politikai, arba kad abi bendrovės buvo bendrai atstovaujamos per administracinę procedūrą, tai nepaneigia to, jog minėtas aplinkybes Teisingumo Teismas nurodė tik tam, kad nurodytų visus elementus, kuriais remiantis Pirmosios instancijos teismas grindė savo samprotavimą prieš nuspręsdamas, kad argumentacija nebuvo pagrįsta tik tuo, jog patronuojančiai bendrovei priklausė visas dukterinės bendrovės kapitalas. Todėl tai, kad toje byloje Teisingumo Teismas patvirtino Pirmosios instancijos teismo vertinimą, nepakeičia šio sprendimo 60 punkte minėto sprendimo *AEG prieš Komisiją* 50 punkte įtvirtinto principo.

62 Tokiomis aplinkybėmis Komisijai pakanka įrodyti, jog patronuojančiai bendrovei priklauso visas jos dukterinės bendrovės kapitalas tam, kad padarytų išvadą, jog patronuojanti bendrovė daro lemiamą įtaką jos komercinei politikai. Tada Komisija gali pripažinti, kad patronuojanti bendrovė solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei paskirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojanti bendrovė įrodytų, kad jos dukterinė bendrovė iš esmės nesilaiko jos duodamų nurodymų, ir todėl rinkoje elgiasi savarankiškai.

63 Taip pat atsižvelgiant į šias pirmines pastabas reikia išnagrinėti pagrindinį ieškovių pastabose nurodomą argumentą, kad tariama patronuojančios bendrovės įtaka dėl to, jog ji turi visą jos dukterinės bendrovės kapitalą, susijusi su dukterinės bendrovės komercine politika *strigto sensu* (žr. šio sprendimo 36 punktą). Ieškovių nuomone,

ši politika apima, pavyzdžiui, platinimo ir kainų strategiją. Todėl remdamasi šiuo argumentu patronuojanti bendrovė gali paneigti prezumpciją įrodydama, kad šiuos specialius savo komercinės politikos aspektus kontroliuoja dukterinė bendrovė šiuo atžvilgiu negaudama nurodymų.

64 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad analizuodamas, ar kelios vienos grupės bendrovės sudaro ekonominį subjektą, Bendrijos teismas nagrinėjo, ar patronuojanti bendrovė galėjo daryti įtaką kainoms (šiuo atžvilgiu žr. 1972 m. liepos 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *ICI prieš Komisiją*, 48/69, Rink. p. 619, 137 punktą ir Teisingumo Teismo sprendimo *Geigy prieš Komisiją*, 52/69, Rink. p. 787, 45 punktą), gamybos ir platinimo veiklai (šiuo atžvilgiu žr. 1974 m. kovo 6 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Istituto Chemioterapico Italiano ir Commercial Solvents prieš Komisiją*, 6/73 ir 7/73, Rink. p. 223, 37 ir 39 – 41 punktus), pardavimo tikslams, bendrajam pelnui, pardavimo sąnaudoms, „cash flow“, ištekliams ir rinkodarai (1995 m. sausio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Viho prieš Komisiją*, T-102/92, Rink. p. II-17, 48 punktas). Vis dėlto iš to neišplaukia, kad tik šie klausimai patenka į dukterinės bendrovės komercinės politikos sąvoką EB 81 ir EB 82 straipsnių taikymo patronuojančiai bendrovei tikslais.

65 Priešingai, iš šios teismų praktikos, skaitomos kartu su šio sprendimo 57 ir 58 punktuose pateiktu vertinimu, išplaukia, kad patronuojanti bendrovė turi pateikti Pirmosios instancijos teismui įvertinti visus su organizaciniais, ekonominiais ir teisiniais ryšiais tarp jos dukterinės bendrovės ir jos pačios susijusius įrodymus, kurie, jos manymu, įrodytų, jog jos nesudaro vieno ekonominio subjekto. Iš to taip pat matyti, kad Pirmosios instancijos teismas vertindamas turi atsižvelgti į visus šalių jam pateiktus įrodymus, kurių pobūdis ir svarba gali skirtis atsižvelgiant į kiekvieno nagrinėjamo atvejo konkrečias aplinkybes.

66 Atsižvelgiant į šiuos vertinimus reikia patikrinti, ar *Akzo Nobel* ir jos dukterinės bendrovės Sprendimo adresatės sudaro vieną ekonominį subjektą.

— Dėl to, ar *Akzo Nobel* ir jos dukterinės bendrovės Sprendimo adresatės sudaro vieną ekonominį subjektą

67 Šioje byloje šalys neginčija, kad *Akzo Nobel* tiesiogiai arba netiesiogiai priklauso 100 % jos dukterinių bendrovių, kurioms buvo adresuotas Sprendimas, kapitalo. Taigi, atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, *Akzo Nobel* turi įrodyti, kad dukterinės bendrovės savarankiškai nustato savo komercinę politiką ir su ja nesudaro vieno ekonominio subjekto, t. y. vienos įmonės EB 81 straipsnio prasme (žr. šio sprendimo 57 punktą).

68 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad per administracinę procedūrą *Akzo Nobel* pateiktų ir Sprendimo 173 konstatuojamoje dalyje glaustai analizuotų įgaliojimų programų (žr. šio sprendimo 13 punktą), įžanginėje dalyje pateikiamas su sprendimų priėmimo procedūra susijusių kompetencijų paskirstymo *Akzo Nobel* grupėje keturiolikoje sričių aprašymas.

69 Programose kalbama būtent apie strategiją, veiksmų planą, investicijas, įsigijimus arba pardavimus, restruktūrizacijos planus, bendrąsias veikimo, finansų, audito ir apskaitos, žmogiškųjų išteklių, teisinių klausimų, rizikos valdymo, technologijų ir aplinkos apsaugos, informatikos politikas ir temą „Įvairūs“.

70 Reikia patikslinti, kad įgaliojimų programų įžanginėje dalyje numatyta:

„Detalūs įgaliojimai ir instrukcijos (tikriausiai klausimams, kurie nepaminėti *Akzo Nobel* įgaliojimų programose) yra numatyti atskiruose vidaus dokumentuose ir (arba)

įstatuose arba nustatyti kiekvieno komercinio vieneto arba subvieneto direktoriui ir atsakingam valdybos nariui susitarus.

Kalbant apie dukterines bendroves, kuriose *Akzo Nobel* tiesiogiai ar netiesiogiai neturi 100 % kapitalo, šis kompetencijų paskirstymas turi būti taikomas kiek galima vientisiau.“

(*Detailed authorities and instructions (possibly also for items not mentioned in the Akzo Nobel Authority Schedules) are laid down in separate directives and/or charters or are agreed upon between the BU/SU manager and the responsible Board Member.*

As to subsidiaries not wholly owned by Akzo Nobel, either directly or indirectly, this allocation of authorities shall be integrally enforced as much as possible.)

71 Be to, reikia išnagrinėti keletą įgaliojimų programų elementų, būtent strategiją, investicijas, bendrąsias veikimo, finansų, audito ir apskaitos, žmogiškųjų išteklių ir teisinių klausimų politikas.

72 Kalbant apie strategiją, iš įgaliojimų programų matyti, kad kiekvienas komercinis vienetas arba subvienetas parengia ir pateikia savo strateginį planą <konfidencialu> [1] *Akzo Nobel* nuomonei, o ši jį pateikia revizijai <konfidencialu> pagal *Akzo Nobel* valdybos, kuri <konfidencialu> kontekste nustato pagrindinius strateginius veiksmus, nustatytas gaires.

1 — Praleisti konfidencialūs duomenys.

73 Sudarydamas savo veiksmų planą, kiekvienas komercinis vienetas turi konsultuotis su *Akzo Nobel* <konfidencialu>, kuris savo ruožtu kiekvieną klausimą pateikia *Akzo Nobel* administracijai, kad atsižvelgiant į grupės gaires ir tikslus būtų priimtas sprendimas.

74 Kalbant apie investicijas (įskaitant nuomą, lizingą, nekilnojamo turto pardavimą arba įsigijimą), kiekvienas komercinis vienetas arba subvienetas turi įgaliojimus priimti sprendimus, tačiau su *Akzo Nobel* <konfidencialu> iš anksto sutartose ribose. Šis nusprendžia dėl projektų, kurių vertė mažesnė nei <konfidencialu> EUR, nes <konfidencialu>, <konfidencialu> arba <konfidencialu> priima sprendimus atsižvelgiant į tai, ar atitinkamai vertė yra nuo 2,5 iki 10 mln. EUR, nuo 10 iki 20 mln. EUR arba viršija 20 mln. EUR.

75 Kalbant apie bendrąsias veikimo politikas *Akzo Nobel* <konfidencialu> pateikia pasiūlymą dėl veiklos sektoriaus ir <konfidencialu>, atsižvelgdamas į <konfidencialu>, priima sprendimą.

76 Audito ir apskaitos srityje, reikia pažymėti, kad kiekvienas komercinis vienetas ir subvienetas periodiškai praneša rezultatus, o *Akzo Nobel* <konfidencialu>, <konfidencialu> ir <konfidencialu> periodiškai revizuoja pasiekimus vienetų arba subvienetų ir grupės lygyje.

77 Kalbant apie žmogiškuosius išteklius, komerciniai vienetai arba subvienetai jų pasiūlymus dėl pagrindinių organizacinių pakeitimų turi pateikti *Akzo Nobel* <konfidencialu>, kad gautų patvirtinimą dėl atitikimo organizacijos koncepcijoms, nors galutinis sprendimas priklauso *Akzo Nobel* <konfidencialu>. Reikia patikslinti, kad kai pasiūlymas neatitinka organizacijos koncepcijų, galutinį sprendimą priima *Akzo Nobel* <konfidencialu>.

78 Kalbant apie teisinius klausimus, reikia pažymėti, kad svarbių sutarčių, susijusių su *know-how*, patentais, prekių ženklais, bendradarbiavimu dėl tyrimų ir strateginėmis koalicijomis atveju, kiekvienas vienetas arba subvienetas savo pasiūlymus pateikia *Akzo Nobel* <konfidencialu>, kuris savo ruožtu atsižvelgiant į sandorio vertę pataria <konfidencialu>, <konfidencialu> arba <konfidencialu>, kurie priima sprendimą. Kompetencijos paskirstomos panašiai kaip ir svarbių ilgalaikio aprūpinimo sutarčių atveju, atsižvelgiant į jų trukmę ir finansinius įsipareigojimus.

79 Galiausiai iš įgaliojimų programų matyti, kad *Akzo Nobel* per <konfidencialu>, <konfidencialu>, <konfidencialu> arba <konfidencialu> dalyvauja sprendimų priėmimo procese visose atitinkamose srityse (žr. šio sprendimo 69 punktą).

80 Atsakydamos į per posėdį šiuo atžvilgiu užduotus klausimus, ieškovės teigė, kad įgaliojimų programos atskleidžia kompetencijų pasiskirstymą *Akzo Nobel* grupėje, bet nepatvirtina fakto, kad šios kompetencijos iš tikrųjų buvo vykdomos nagrinėjamo pažeidimo atveju. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad pastarasis tvirtinimas yra nereikšmingas šioje nagrinėjimo stadijoje, kuri skirta nustatyti tam, ar *Akzo Nobel* įtakojo savo dukterinių bendrovių komercinę politiką, o ne tam, ar *Akzo Nobel* atliko specialų vaidmenį nagrinėjamo pažeidimo atveju (žr. šio sprendimo 58 punktą).

81 Kalbant apie organizacinius ryšius tarp *Akzo Nobel* grupės dukterinių bendrovių, kurioms adresuotas Sprendimas, bei metilamino ir cholino chlorido komercinio subvieneto, pakanka pažymėti, kad kaip pabrėžė ieškovės (žr. šio sprendimo 33 punktą), *Akzo Nobel Chemicals International, Akzo Nobel Chemicals* ir *Akzo Nobel Functional Chemicals* yra, be kita ko, minėto subvieneto vykdomos veiklos „savininkės“. Atsižvelgiant į tai, kad Sprendimas gali būti adresuotas tik subjektams, kurie turi teisinį subjektiškumą (žr. šio sprendimo 59 punktą), kurie, beje, tiesiogiai

dalyvavo pažeidime arba yra pažeidime dalyvavusių subjektų teisių perėmėjai (žr. šio sprendimo 11 punktą), ieškovės negali teigti, kad Komisija turėjo atskirti grupės komercinių vienetų arba subvienetų politikos nustatymą nuo *Akzo Nobel* dukterinių bendrovių politikos nustatymo. Bet kuriuo atveju, ieškovės dubliko 16, 17 ir 54 punktuose patikslino, kad esminis klausimas buvo išsiaiškinti, ar jos galėjo paneigti prezumpciją, jog *Akzo Nobel* darė lemiamą įtaką atitinkamam komerciniam subvienetui arba savo dukterinėms bendrovėms, kurioms buvo adresuotas Sprendimas.

82 Tokiomis aplinkybėmis reikia padaryti išvadą, kad, kaip teigiama Sprendimo 173 punkte, kompetentingas personalas ir būtent *Akzo Nobel* administracija daro reikšmingą įtaką keliems esminiams nagrinėjamų dukterinių bendrovių strategijos aspektams, pasilikdama galutinio sprendimo teisę dėl daugelio sričių, kurios apibrėžia veiklos kryptis rinkoje.

83 Argumentas, kad su pardavimo kainomis ir kainų didinimu susijusius sprendimus iš esmės priima atitinkamų prekių rinkodaros direktoriai, kurie veikia atitinkamų dukterinių bendrovių viduje, ir būtent cholino chlorido rinkodaros direktorius (žr. šio sprendimo 38 ir 41 punktus), negali paneigti šios išvados. Tas pats pasakytina ir dėl argumentų, susijusių su *Akzo Nobel* grupės dviejų lygių struktūra, kurios tikslas, jog *Akzo Nobel* nekontroliuotų komercinės politikos *stricto sensu* (žr. šio sprendimo 38 punktą). Iš tikrųjų, kaip buvo pažymėta 58 šio sprendimo punkte, norint dukterinės bendrovės neteisėtus veiksmus priskirti jos patronuojančiai bendrovei nereikia įrodyti, kad patronuojanti bendrovė daro įtaką savo dukterinės bendrovės politikai specifinėje šiuo atveju su platinimu ir kainomis susijusioje srityje, kurioje buvo padarytas pažeidimas. Tačiau, tai, kad tarp patronuojančios bendrovės ir jos dukterinės bendrovės egzistuoja organizaciniai, ekonominiai ir teisiniai ryšiai, gali įrodyti pirmosios įtaką antrosios strategijai ir todėl pateisinti tai, jog jos gali būti suvokiamos kaip vienas ekonominis subjektas.

84 Argumentas, pagrįstas tuo, jog kiekviena dukterinė bendrovė turi savo valdybą (žr. šio sprendimo 40 punktą), neįtikina. Iš tikrųjų kiekviena uždara akcinė bendrovė turi valdybą, kurią paskiria jos akcininkai, šiuo atveju *Akzo Nobel*. Be to, ieškovės šiuo atžvilgiu jų dubliko 45 punkte patikslino, kad grupės pirmininkų pavaduotojus (kurie vadovauja komerciniams vienetams) skiria grupės cheminių prekių skyrių pirmininkai, kompetentingam *Akzo Nobel* valdybos nariui pritarus. Jie atsiskaito *Akzo Nobel Chemicals* prezidentui, kuris savo ruožtu atsiskaito kompetentingam *Akzo Nobel* valdybos nariui. Be to, *Akzo Nobel* leidžiamame tarptautiniame vidiniame žurnale (žr. šio sprendimo 39 punktą) nurodyta, kad grupės pirmininkų pavaduotojai, kurie vadovauja komerciniams vienetams užtikrina juose hierarchinę kontrolę.

85 Taigi, netgi darant prielaidą, kad ieškovių su 37 punkte apibūdinta įrodinėjimo našta susiję samprotavimai yra teisingi, jie nepaneigė prezumpcijos, kad *Akzo Nobel*, patronuojanti bendrovė, turinti 100 % savo dukterinių bendrovių, Sprendimo adresačių kapitalo, daro lemiamą įtaką jų politikai. Todėl reikia daryti išvadą, kad *Akzo Nobel* su dukterinėmis bendrovėmis sudaro įmonę EB 81 straipsnio prasme, nesant reikalo tikrinti, ar *Akzo Nobel* turėjo įtakos nagrinėjamus veiksmus. Todėl pirmasis pagrindas turi būti atmestas.

Dėl antrojo pagrindo, susijusio su Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pažeidimu

Šalių argumentai

86 Ieškovės tvirtina, kad paskirdama baudą solidariai *Akzo Nobel Functional Chemicals*, Komisija pažeidė Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje numatytą maksimalią

10 % apyvartos ribą. Iš tikrųjų atsižvelgiant į tai, kad *Akzo Nobel Functional Chemicals* 2003 m. apyvarta buvo 124,5 mln. EUR, bauda (20,99 mln. EUR) viršijo šią maksimalią ribą.

87 Todėl, kadangi atsakomybė buvo klaidingai priskirta *Akzo Nobel*, nėra vieno ekonominio subjekto, kuris galėtų pateisinti maksimalios 10 % ribos apskaičiavimą konsoliduotos apyvartos pagrindu. Be to, kaip pažymėta Sprendime, *Akzo Nobel Chemicals, Akzo Nobel Chemicals International* ir *Akzo Nobel Nederland* tiesiogiai dalyvavo pažeidime, nors ir Komisija neįrodė, kad viena iš jų darė lemiamą įtaką kitai.

88 Komisija patvirtina, kad ji 10 % maksimalią ribą apskaičiavo nuo *Akzo Nobel* konsoliduotos apyvartos. Iš tikrųjų sąvoka „įmonė“ reiškia tą patį Reglamento Nr. 2003/1 ir EB 81 bei EB 82 straipsnių prasme. Tačiau *Akzo Nobel* buvo pripažinta atsakinga, todėl, kad ji kartu su savo dukterinėmis bendrovėmis, kurioms buvo skirtas sprendimas, sudarė vieną įmonę Reglamento Nr. 2003/1 23 straipsnio 2 dalies prasme. Todėl Komisija nepadarė klaidos skaičiuodama maksimalią ribą.

89 Netgi darant prielaidą, kad Komisija neteisingai *Akzo Nobel* pripažino solidariai atsakinga, pirma, vis dėlto ieškovės savo antrojo pagrindo negrindė šia klaida. Tai, kad ieškovės savo antrąjį pagrindą pirmą kartą nurodė dublike iš tikrųjų reiškia, kad jis yra naujas ir nepriimtinas Procedūros reglamento 48 straipsnio 2 dalies prasme. Antra, ieškovės neprašė, jog Pirmosios instancijos teismas įgyvendintų savo neribotą kompetenciją ir sumažintų baudą, jei jis nuspręstų, jog Komisija neturėjo adresuoti Sprendimo *Akzo Nobel*. Trečia, ieškovės netvirtino, kad *Akzo Nobel* dukterinės bendrovės nesudaro įmonės Reglamento Nr. 2003/1 prasme.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

90 Reikia pažymėti, kad, kalbant apie Reglamento Nr. 2003/1 23 straipsnio 2 dalyje numatytos maksimalios ribos taikymą, tai, jog keletas bendrovių turi solidariai sumokėti baudą todėl, kad jos sudaro įmonę EB 81 straipsnio prasme, nereiškia, jog kiekvienos pareiga yra apribota 10 % nuo jos praėjusių verslo metų metinės apyvartos. Iš tikrųjų 10 % maksimali riba šios nuostatos prasme turi būti apskaičiuojama atsižvelgiant bendrai į visų bendrovių, sudarančių vieną ekonominį subjektą, veikiantį kaip įmonė EB 81 straipsnio prasme, apyvartą, nes tik visų bendrovių bendra apyvarta gali būti nagrinėjamos įmonės dydžio ir ekonominės galios rodikliu (57 punkte minėto Sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 528 ir 529 punktai).

91 Todėl, atsižvelgiant į argumentus, dėl kurių buvo atmestas pirmasis pagrindas, Komisija nepadarė klaidos, kad skaičiuodama nagrinėjamą maksimalią ribą darė nuorodą į konsoliduotą *Akzo Nobel* apyvartą. Todėl antrasis pagrindas turi būti atmestas, nesant būtinybės pasisakyti dėl Komisijos nurodytų nepriimtinumo pagrindų.

Dėl trečiojo pagrindo, susijusio su pareigos motyvuoti nesilaikymu

Šalių argumentai

92 Ieškovės tvirtina, kad Komisijos argumentai, kuriais ji rėmėsi, kad nustatytų *Akzo Nobel* atsakomybę, buvo pagrįsti klaidingais motyvais ta prasme, jog šiuo atžvilgiu

nurodytos faktinės aplinkybės yra nepakankamos ir netinkamos, kad būtų padaryta minėta išvada. Be to, Komisija nepaaiškino, kodėl ji *Akzo Nobel Functional Chemicals* paskyrė didesnę nei 10 % nuo jos apyvartos baudą. Dėl šių pažeidimų Sprendimas yra nepakankamai motyvuotas, ar net iš viso nemotyvuotas, o tai savaime pateisina Sprendimo panaikinimą.

93 Komisija ginčija šių argumentų pagrįstumą. Iš tikrųjų, Sprendimo 172–175 konstatuojamosiose dalyse aiškiai išdėstyta motyvacija dėl *Akzo Nobel* atsakomybės. Kalbant apie baudą *Akzo Nobel Functional Chemicals*, Komisija mano, kad ji neturėjo motyvuoti savo skaičiavimo, nes 10 % maksimali riba nebuvo viršyta. Bet kuriuo atveju Sprendime ieškovams buvo pateikti visi reikalingi elementai tam, kad jie galėtų pareikšti jų ieškinį ir pateikti jų argumentus. Todėl Komisijos nuomone trečiasis pagrindas taip pat turi būti visiškai atmestas.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

94 Kalbant apie motyvavimą dėl *Akzo Nobel* atsakomybės, reikia priminti, kad pareiga motyvuoti yra esminis formos reikalavimas, kurį reikia skirti nuo klausimo dėl motyvavimo pagrįstumo, kuris yra susijęs su materialiniu ginčijamo akto teisėtumu (žr. 2001 m. kovo 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Prancūzija prieš Komisiją*, C-17/99, Rink. p. I-2481, 35 punktą ir minėtą teismų praktiką).

95 Šioje byloje, reikia konstatuoti, kad dalis šio pagrindo dėl *Akzo Nobel* atsakomybės yra susijęs su Sprendimo motyvų pagrįstumu, kuris buvo išnagrinėtas nagrinėjant pirmąjį pagrindą (žr. šio sprendimo 67–85 punktus). Be to, kadangi ši trečiojo pagrindo dalis nenurodo ir nesiremia esminių formos reikalavimų pažeidimu, ji iš tikrųjų yra nepagrįsta.

96 Be to, tiek, kiek šis pagrindas susijęs su *Akzo Nobel Functional Chemicals* apyvarta, jis turi būti atmestas dėl to, kad Komisija neturėjo motyvuoti baudos sumos specialiai šios bendrovės atžvilgiu, nes nebuvo viršyta apyvartos maksimali riba, į kurią galima būtų teisėtai atsižvelgti (žr. šio sprendimo 90–91 punktus). Todėl trečiasis pagrindas turi būti atmestas.

97 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad visas ieškinys turi būti atmestas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

98 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi ieškovės pralaimėjo bylą, jos turi padengti bylinėjimosi išlaidas pagal Komisijos pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (antroji kolegija)

nusprendžia:

1. Atmesti ieškinį.

2. **Priteisti iš *Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel Chemicals International BV, Akzo Nobel Chemicals BV* ir *Akzo Nobel Functional Chemicals BV* bylinėjimosi išlaidas.**

Meij Forwood Papasavvas

Paskelbta 2007 m. gruodžio 12 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Kancleris Pirmininkas

E. Coulon A. W. H. Meij

Turinys

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas ..... II - 5055

Procesas ir šalių reikalavimai ..... II - 5061

Dėl teisės ..... II - 5063

Dėl ieškinio priimtinumo *Akzo Nobel Nederland*, *Akzo Nobel Chemicals Internationa*l ir *Akzo Nobel Chemicals* atžvilgiu ..... II - 5063

Šalių argumentai ..... II - 5063

Pirmosios instancijos teismo vertinimas ..... II - 5064

Dėl esmės ..... II - 5065

Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su klaidingai nustatyta solidaria *Akzo Nobel* atsakomybe ..... II - 5065

Šalių argumentai ..... II - 5065

Pirmosios instancijos teismo vertinimas ..... II - 5073

— Pirminės pastabos dėl dukterinės bendrovės neteisėtų veiksmų priskyrimo patronuojančiai bendrovei ..... II - 5073

— Dėl to, ar *Akzo Nobel* ir jos dukterinės bendrovės Sprendimo adresatės sudaro vieną ekonominį subjektą ..... II - 5077

Dėl antrojo pagrindo, susijusio su Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pažeidimu ..... II - 5082

Šalių argumentai ..... II - 5082

Pirmosios instancijos teismo vertinimas ..... II - 5084

Dėl trečiojo pagrindo, susijusio su pareigos motyvuoti nesilaikymu ..... II - 5084

Šalių argumentai ..... II - 5084

Pirmosios instancijos teismo vertinimas ..... II - 5085

Dėl bylinėjimosi išlaidų ..... II - 5086